

Pudasjärven kaupunki

Kotouttamisohjelma

2017-2020

Kuva: Wasim Khuzam

PUDASJÄRVI
sininen ajatus - vihreä elämys

Sisällysluettelo

JOHDANTO

1. OSALLISUUS KOTOUTTAA – KOTOUTTAMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT PUDASJÄRVELLÄ	5
1.1. Laki kotoutumisen edistämisestä	5
1.2. Pudasjärven kuntastrategia 2017-2027	6
1.3. Kotouttamistyö osa kaupungin peruspalveluja	7
2. ALKUVAIHEEN OHJAUS JA NEUVONTA	8
3. SIVISTYSPALVELUT	9
3.1. Varhaiskasvatus ja esiopetus	9
3.2. Valmistava opetus	9
3.3. Perusopetus ja lukio	10
3.4. Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	11
3.5. Nuorisopalvelut	11
3.5.1. Etsivä nuorisotyö	11
3.5.2. Nuorten osallistuminen ja kuuleminen	11
3.6. Liikuntapalvelut	12
3.7. Kansalaisopisto	12
4. PERHEPALVELUT	13
4.1. Vastaanotto	13
4.2. Neuvola- ja kouluterveydenhuolto	13
4.3. Alaikäisen, ilman huoltajaa olevan siirtyminen kuntaan	14
4.4. Täysi-ikäisen kuntaan siirtyminen vastaanottokeskuksesta	15
4.5. Alkukartoitus	15
4.6. Kotoutumissuunnitelma	15
4.7. Lapsiperheiden sosiaalipalvelut	16
4.8. Kuntouttava työtoiminta	17
5. TERVEYSPALVELUT	17
6. TYÖLLISYYS	18
6.1. Pudasjärven kaupungin työllistymispalvelut ja työllistymisyksikkö	18
6.2. Unelmatehas	18
6.3. Nuorten työpaja (Karhupaja)	18
6.4. Etsivät nuorisotyöntekijät	19
6.5. Koululaisten ja nuorten kesätyöllistäminen	19
7. VIRANOMAISYHTEISTYÖ	19
7.1. Maistraatti	19
7.2. Poliisi	19
7.3. Maahanmuuttovirasto	20
7.4. Kansaneläkelaitos, KELA	20
7.5. Työ- ja elinkeinotoimisto, TE-toimisto	20
8. YHTEISTYÖ KOLMANNEN SEKTORIN KANSSA	21
Maahanmuuttoon liittyvää käsitteistöä	22
LIITE 1, kiintiöpakolaisten vastaanotto	

Johdanto

Kotoutumista edistävä laki määrittelee kunnan vastuuksi kotouttamisohjelman laatimisen. Kunta vastaa myös ohjelman toimeenpanosta, kehittämisestä sekä ohjelman toteutumisen ja vaikutusten seurannasta. Toimenpiteet ja palvelut suunnitellaan siten, että niiden avulla voidaan tehokkaasti ja oikea-aikaisesti edistää ja tukea maahanmuuttajien kotoutumista.

Pudasjärven kaupunki tarjoaa maahanmuuttajille samoja peruspalveluja, joita tarjotaan kaikille kuntalaisille. Kotouttamisen keskeisenä tavoitteena on maahanmuuttajien integroituminen kaikkiin kaupungin peruspalveluihin mahdollisimman pian, huomioiden erityispalvelut, joita maahanmuuttaja tarvitsee kyetäkseen saavuttamaan ja käyttämään tasavertaisesti olemassa olevia palveluita.

Kotouttamisohjelma on laadittu vuosille 2017-2020. Kotouttamisohjelman toteutumista seurataan maahanmuuttotyön verkostossa, työryhmissä, valtuustossa ja hallituksessa. Kaupungin kotouttamisohjelmaa päivitetään neljän vuoden välein valtuustokausittain. Kotouttamisohjelma tulee huomioida laadittaessa kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmaa. Pudasjärven kotouttamisohjelmaa päivitetään uudistetun valtion kotoutumislain vaatimilla tavoilla sekä myöhemmin maakuntaudistuksen astuessa voimaan. **Päivittäminen ei vaadi Pudasjärven kaupunginvaltuuston uutta käsittelykierrosta.**

1. OSALLISUUS KOTOUTTAA – KOTOUTTAMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT PUDASJÄRVELLÄ

1.1. Laki kotoutumisen edistämisestä

Suomessa astui voimaan uusi laki kotoutumisen edistämisestä 1.9.2011.

Kotoutumista edistävän lain

tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta ottaa osaa aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken.

Suomeen muutetaan useista eri syistä. Kotoutumista edistävän lain lähtökohtana on vastata maahanmuutossa viimeisen 20 vuoden aikana tapahtuneisiin muutoksiin. Kotoutumista edistävä laki myös huomioi kaikki maahanmuuttajat, lukuun ottamatta lyhytaikaista maassa oleskelua.

Kotoutumista edistävän lain tavoitteita ovat:

- huomioida kaikki eri syistä Suomeen muuttavat henkilöt
- edistää kotoutumisen kaksisuuntaisuutta; edistää maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutusta
- parantaa alkuvaiheen ohjausta ja neuvontaa
- ehkäistä haavoittuviin ryhmiin kuuluvien syrjäytymistä
- lisätä maahanmuuttajien osallisuutta
- vahvistaa pakolaisten hallittua kuntiin sijoittamista.

Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. Kunnan on huolehdittava siitä, että kunnan palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille ja toimenpiteet ja palvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Kunnan henkilöstön osaamista on myös kehitettävä.

1.2. Pudasjärven kuntastrategia 2017-2027

Pudasjärven kuntastrategiassa vuosille 2017-2027 panostetaan elinvoimaan ja kilpailukykyyn, ja haetaan kasvua kansainvälisyydestä. Monikulttuurisuus nähdään rikkautena ja kansainvälisyys mahdollisuutena. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että paikallisten toimijoiden kansainvälisiä kasvumahdollisuuksia tuetaan, työperäistä maahanmuuttoa edistetään ja tähdätään siihen, että vuonna 2027 merkittävällä osalla pudasjärveläisistä on kansainvälinen tausta.

Strategiassa myös kiteytetään Pudasjärven kaupungin yhdeksi arvoista rakastettavuus, jonka mukaan erilaisuutta arvostetaan, ja vieraita kulttuureita ja tapoja kohtaan osoitetaan kunnioitusta ja avarakatseisuutta. Pudasjärvi on edistyksellinen turvapaikka asettua ja kotoutua.

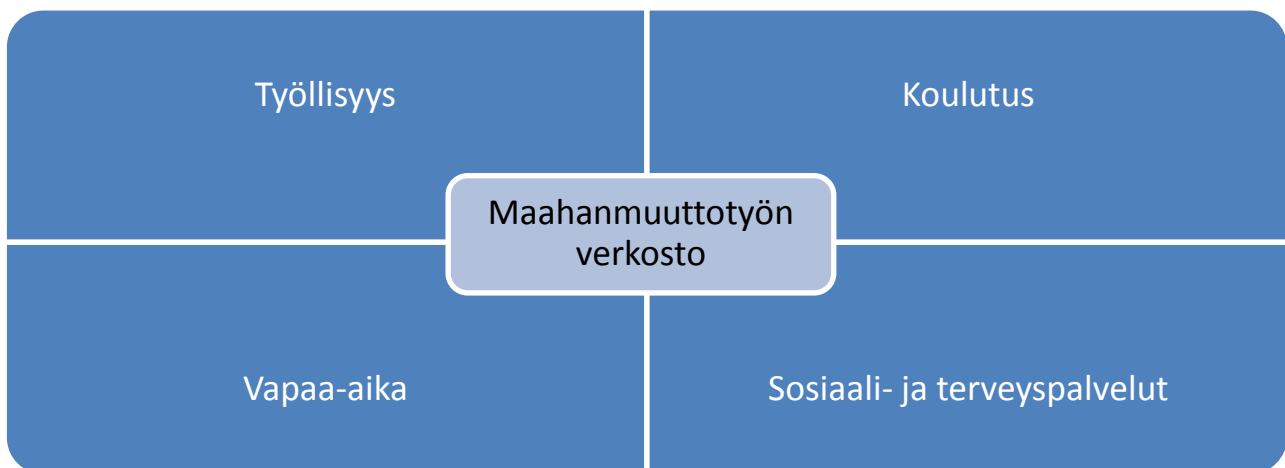
Kaupungin strategiassa myös uudismielisyys on avainarvona. Pudasjärvi tunnetaan kehitysmuotoisena kaupunkina, joka ottaa merkittävää asemaa kansainväliselläkin tasolla ja hyödyntää uusia keinoja menestyä. Asukkaiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia pyritään lisäämään ja kasvua rohkaisevaa asenneilmastoa vahvistamaan. Kaikki asukkaat, mukaan lukien ne, joilla on kansainvälinen tausta, nähdään voimavarana.

Pudasjärvellä maahanmuuttotyön kehittäminen ja kansainvälisyys nähdään yhtenä kunnan elinvoimatekijöistä. Pudasjärvellä on noin 8200 asukasta, joista vuonna 2017 noin 170 kuntalaisen äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Tämän lisäksi ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelee parikymmentä ulkomaalaista opiskelijaa. Paikkakunnalla toimii myös turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskus, jossa noin sata ihmistä odottaa oleskelulupapäätöstään.

Pudasjärven kaupunki lähtee omassa kehittämistyössään niin sanotusta normaaliuden periaatteesta, mikä tarkoittaa sitä, että kaupungin peruspalveluja on kehitettävä niin, että ne vastaavat myös maahanmuuttajien tarpeisiin. Palvelujen on siis tunnistettava myös maahanmuuttajat asiakkaina. Näitä peruspalveluja ovat muun muassa asumis-, koulutus- sekä sosiaali- ja terveyspalvelut.

1.3. Kotouttamistyö osa kaupungin peruspalveluja

Pudasjärvellä jatketaan kehitettyä uudenlaista verkostotyöskentelyn mallia, jonka keskiössä toimii moniammatillinen maahanmuuttotyön verkosto. Verkostoa koordinoi monikulttuurisen työn koordinaattori. Verkoston sisällä ja sitä täydentävästi toimivat koulutus-, työllisyys-, sosiaali- ja terveystyöryhmien sekä vapaa-ajan työryhmät. Tämän mallin tavoitteena on jäsentää ja tehostaa kunnassa tehtävää maahanmuuttotyötä sekä lisätä paikallisten toimijoiden yhteistyötä.

Moniammatillinen maahanmuuttotyön verkosto kokoontuu säännöllisesti ja toimii lähinnä tiedotuskanavana eri toimijoiden välillä. Työryhmät puolestaan kokoontuvat omilla tahoillaan ja käsittelevät tapaamisissaan oman toimialansa ajankohtaisia asioita. Tarvittaessa asioita viedään myös kaupungin päätöksentekoon asti: lautakuntiin, valtuustolle tai hallitukselle. Työryhmien puheenjohtajat voivat kutsua tapaamisiin myös muiden alojen toimijoita esittämään omat näkemyksensä käsiteltäviin asioihin. Työryhmissä pyritään kehittämään kaupungin peruspalveluja siten, että niissä osattaisiin tunnistaa ja huomioida maahanmuuttajat asiakkaina. Moniammatillisen verkoston ja työryhmien yhtenä tehtävänä on myös havainnoida maahanmuuttoa kokonaisuutena ja kehittää palveluja niin, että niissä otetaan huomioon kaikki maahanmuuttajat heidän maahanmuuton syystään riippumatta.

2. ALKUVAIHEEN OHJAUS JA NEUVONTA

Pudasjärven kaupungin asiakaspalvelu palvelee kaikkia kuntalaisia. Asiakaspalvelu vastaa muun muassa uusien kuntalaisten toivottamisesta tervetulleiksi lähettämällä uuden kuntalaisen kirjeen puolivuositain kuntaan muuttaneille. Kirjeeseen on kerätty perustietopaketti kunnan palveluista, harrastusmahdollisuuksista ja tärkeistä yhteystiedoista. Tietopaketista tehdään myös selkokielineen versio sekä käännetetään sitä eri kielille.

Merkittävä osa alkuvaiheen ohjauksesta ja neuvonnasta tapahtuu sosiaaliyhjauksen kautta. Kun uudelle kuntalaiselle on tehty TE-keskuksessa alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma, hän voi aloittaa kieli- ja kulttuuriopinnot koto-koulutuksessa tai Suomistartti-koulutuksessa.

Pudasjärven kansalaisopisto järjestää ja toteuttaa Suomistartti-koulutusta, jossa alkuvaiheen neuvonta jatkuu ja suomen kielen opiskelu alkaa. Tämä koulutus on kaikille kuntaan muuttaville maahanmuuttajille suunnattu alkuvaiheen koulutus- ja neuvontakokonaisuus. Suomistartin kautta maahanmuuttajat saadaan nopeasti kielikoulutukseen ja osalliseksi uutta asuinkuntaa. Sosiaalitoimen asiakkaina oleville maahanmuuttajille, jotka eivät ole asiakkaina TE-toimistossa, alkukartoitukset tehdään Oulunkaaren kuntayhtymän perhepalveluissa.

Suomistartti-koulutus perustuu ajatukseen, että aktiivisen osallistumisen myötä maahan tulneiden suomen kielen taito sekä yhteiskunta- ja kulttuuritietous kehittyvät nopeammin kuin perinteisessä luokahuoneeseen sidotussa opiskelussa. Toinen kantava ajatus on, että koulutusta on pystyttävä räätälöimään osallistujien tarpeiden mukaan. Osallistujille asetetaan henkilökohtaiset tavoitteet ja heille kootaan henkilökohtaiset koulutussisällöt.

Koulutusta toteutetaan niin sanotulla nonstop-periaatteella, joten siihen voi hakeutua milloin vain. Tällä tavoin turvataan se, että uudet maahanmuuttajat pääsevät nopeasti mukaan kielikoulutukseen eikä pitkiä odotusaikoja pääse syntymään. Koulutus on myös avoin jo pitkään kunnassa asuneille maahanmuuttajille, jotka eivät ole aiemmin olleet mukana kielikoulutuksessa.

3. SIVISTYSPALVELUT

Sivistyspalvelut pitävät sisällään varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen, lukion, kirjasto- ja kulttuuripalvelut, liikunta- ja hyvinvointipalvelut, nuorisotoimen ja etsivä nuorisotyön palvelut sekä kansalaisopiston palvelut.

3.1. Varhaiskasvatus ja esiopetus

Lapsella on varhaiskasvatustilain mukainen oikeus varhaiskasvatukseen ja perusopetuslain mukainen oikeus esiopetukseen.

Pudasjärven varhaiskasvatuksessa on lapsia eri kansallisuuksista ja heidän kotikielensä on joku muu kuin suomi. Päiväkodissa ja perhepäivähoidossa annettava varhaiskasvatus on maahanmuuttajalasten kotoutumisen kannalta tärkeä kielen oppimisen, suomalaisuuteen ja suomalaisiin tutustumisen edistäjä. Varhaiskasvatuksen järjestämisessä pyritään ottamaan huomioon lapsen ikä ja yksilölliset tarpeet sekä kieli- ja kulttuuritausta. Kaikkien varhaiskasvatuksessa olevien perheiden osalta noudatetaan samoja lainedellyttämiä käytäntöjä varhaiskasvatusta järjestettäessä sekä noudatetaan voimassa olevaa varhaiskasvatussuunnitelmaa.

Kaikille varhaiskasvatuksessa oleville lapsille laaditaan yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma, joka toimii myös kotoutumissuunnitelmana, suunnitelmaan sisällytetään suomi toisena kielen (S2) tavoitteet. Suunnitelman laatimiseen osallistuu huoltaja, varhaiskasvatuksen henkilöstön edustaja ja tarvittaessa muita lapsen kasvatuksessa mukana olevia tahoja. Suunnitelmaa laadittaessa huomioidaan lapsen ja hänen perheensä kulttuuritausta ja tarvittaessa käytetään tulkkia.

Eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien lasten esiopetuksessa toteutetaan esiopetuksen yleisiä kasvatus- ja opetustavoitteita lapsen tausta ja lähtökohdat huomioon ottaen. Lapsen kieli, kulttuuri ja erityistarpeet tulevat huomioiduksi lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmassa. Pudasjärven kaupungissa esiopetuksesta järjestetään pääsääntöisesti koulujen yhteydessä, inklusioperiaatteen mukaisesti. Päiväkodilla annettavan esiopetuksen osalta tilannetta tarkastellaan vuosittain.

Jos lapsi on ollut suomenkielisessä päivähoitossa, erityislastentarhanopettaja ja/tai lapsen ryhmän lastentarhanopettaja yhdessä koulukokouksen (esiopetuksen opettaja sekä valmistavan opetuksen opettaja/S2) kanssa arvioivat, onko lapsen suomen kielen taito riittävä esiopetuksen ryhmässä opiskelemiseen. Opetuksen voi järjestää myös niin, että lapsi opiskelee sekä perusopetukseen valmistavassa opetuksessa että esi-opetuksessa. Esioppilaalla on mahdollista osallistua myös perusopetuksen valmistavaan opetukseen.

Esiopetuksen järjestämisessä noudatetaan Pudasjärven kaupungin esiopetussuunnitelmaa sekä valmistavan opetuksen opetussuunnitelmaa.

3.2. Valmistava opetus

Koulutoimi järjestää koulupaikan jokaiselle esi- tai peruskouluikäiselle lapselle ja nuorelle niin pian, kuin se on mahdollista. Opetus aloitetaan valmistavalla opetuksella ja se kestää yleensä yhden lukuvuoden ajan. Valmistavan opetuksen tavoitteena on auttaa oppilaita kotoutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan, taata heille tasa-arvoiset mahdollisuudet koulunkäyntiin sekä tukea lapsen ja nuoren kasvua ja kehitystä oman

kulttuuriyhteisönsä ja suomalaisen yhteiskunnan aktiiviseksi jäseneksi. Tärkeää on myös antaa oppilaalle sellaisia valmiuksia, että hän kykenee siirtymään perusopetukseen ja oppivelvollisuusiän päätyttyä jatko-opiskeluun. Toimiva kaksikielisyys ja oman kulttuuri-identiteetin tuntemus sekä arvostus ovat pitkän aikavälin tavoitteita.

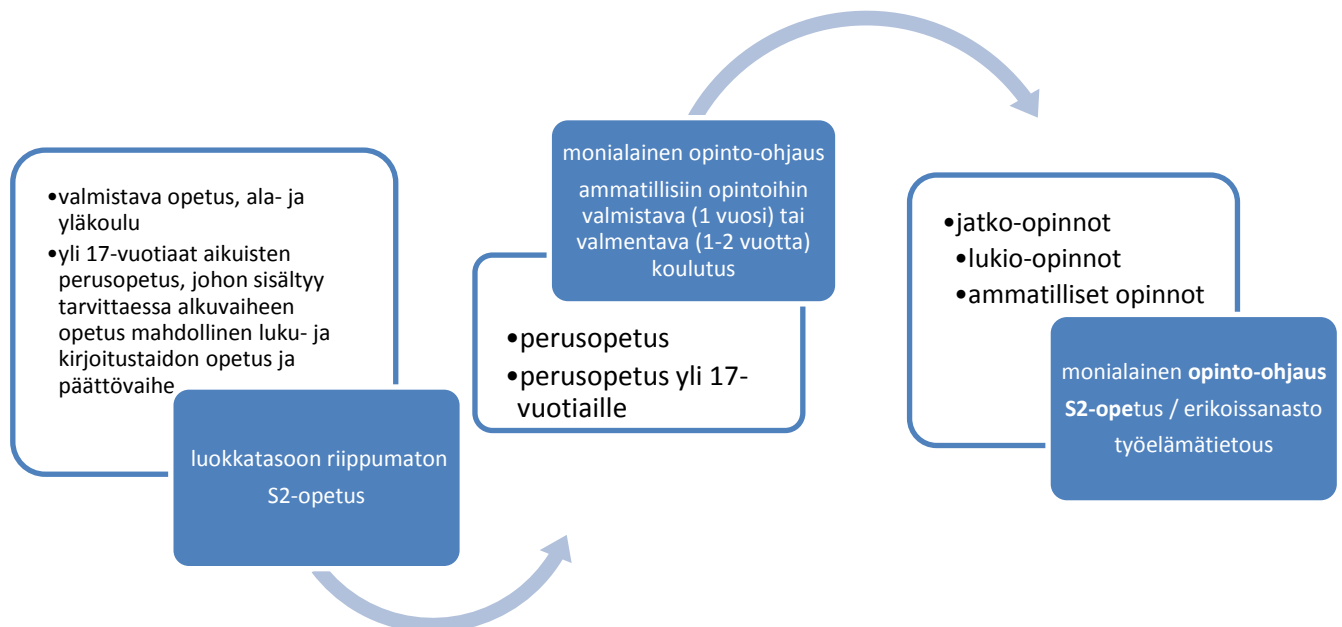
Valmistavassa opetuksessa keskitytään erityisesti suomen kielen oppimiseen, oppimistaitojen harjaannuttamiseen, koulukäytänteiden ja yhteiskunnan toimintakulttuureihin perehtymiseen sekä peruskouluaineisiin tutustumiseen.

Valmistavaa opetusta annetaan 6-16-vuotiaille maahanmuuttajataustaisille oppilaille, joiden suomen kielen taito ei vielä ole riittävän hyvä perusopetuksen ryhmässä opiskeluun. Oppilaat integroidaan mahdollisimman varhain perusopetuksen ryhmiin; aluksi erityisesti taito- ja taideaineisiin. Valmistavaa opetusta ei anneta oppivelvollisuusiän ylittäneille nuorille. He ovat aikuisten perusopetuksen piirissä, jossa alkuvaiheen opinnot vastaavat perusopetuksen valmistavaa opetusta.

3.3. Perusopetus ja lukio

Valmistavan opetuksen oppilaat ovat heille osoitetun koulun oppilaita ja heitä tulee integroida koulun perusopetukseen. Integrointi tukee oppilaan kotoutumista ja suomen kielen oppimista. He voivat opiskella valmistavassa opetuksessa niitä oppimääriä, joissa tarvitsevat erityisesti tukea. **Vastuu integraation toteutumisesta on viime kädessä koulun rehtorilla.**

Pudasjärven kaupunki pyrkii takaamaan kaikille niille maahanmuuttajille, joille koulupolku on sopivin kotoutumispolku, mahdollisimman yhtenäisen ja tavoitteellisen koulupolun perusopetuksen kautta jatko-opintoihin. Kaupunki huomioi myös mahdollisuuksien mukaan erilaiset erityisen tuen tarpeet ja palvelut, jotka tukevat maahanmuuttajataustaisen lapsen ja nuoren koulunkäyntiä ja opiskelua.

3.4. Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Kirjasto- ja tietopalvelujen tavoitteena on edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia sivistykseen, tiedon hankintaan ja virkistykseen. Kirjasto tarjoaa maksuttomasti asiakkaittensa käyttöön kirjoja, lehtiä, äänitteitä ja elokuvia. Aineistoja on saatavilla myös eri kielillä.

Kirjaston omaan kokoelmaan kuuluu suomenkielisen aineiston lisäksi englannin-, ranskan-, ruotsin-, saksan- ja venäjänkielistä aineistoa. Tämän lisäksi aineistoa on tilattu Helsingin monikielisestä kirjastosta kurdin-, persian-, somalian ja turkinkielellä.

Monikielisen kirjaston tehtävänä on Suomessa asuvan vieraskielisen väestön kirjastopalvelujen tukeminen, yhteyksien solmiminen koti- ja ulkomaisiin yhteistyötahoihin, tiedotus ja neuvonta sekä aineiston hankinta yhteiskäyttöön sellaisilla kielillä, jotka meillä ovat harvinaisia ja joiden käyttäjiä Suomessa on vähän.

Päävastuu ulkomaalaisväestön yleisistä kirjastopalveluista on kunnilla.

Maahanmuuttajille kirjastolla on myös selkokieliset kirjastonkäytön ohjeet arabian-, englannin-, kurdin-, persian-, ranskan-, somalian ja suomen kielellä.

Kunnan kaikki kulttuuritapahtumat ja tilaisuudet ovat avoimia kaikille kuntalaisille.

3.5. Nuorisopalvelut

Pudasjärven kuntaan saapuvilla maahanmuuttajilla on samat mahdollisuudet ja oikeudet kuin paikallisväestöllä käyttää kunnassa olevia nuorisotiloja ja –palveluita. He voivat osallistua kaikkiin kunnassa järjestettäviin tilaisuuksiin ja tapahtumiin samalla tavalla kuin kantaväestökin.

Nuorisopalveluilla on tärkeä merkitys ja rooli molemmin puolissa suvaitsevaisuutta edistävän ilmapiirin luomisessa järjestämällä kaikenikäisten kaupunkilaisten kohtaamisia. Nuorisopalveluissa pystytään edistämään erityisesti kouluikäisten (7-18-vuotta) lasten ja nuorten kotoutumista Pudasjärvelle sekä luomaan ja edistämään molemmin puolta yhteisöllisyyttä sekä osallisuutta.

Kunnan nuorisotyöhön kuuluvat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut ja etsivä nuorisotyö tai muut paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivat toimintamuodot. Nuorisotyötä ja –politiikkaa toteutetaan monialaisena yhteistyönä sekä yhteistyönä nuorten, nuorisoyhdistysten ja muiden nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa.

3.5.1. Etsivä nuorisotyö

Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa hänet sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivää nuorisotyötä tehdään ensisijaisesti perustuen nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta.

3.5.2. Nuorten osallistuminen ja kuuleminen

Nuorille järjestetään mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja –politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria kuullaan heitä koskevissa asioissa.

3.6. Liikuntapalvelut

Liikunta on sivistyksellinen perusoikeus ja kunnan tehtävänä on luoda edellytyksiä liikunnalle ja tukea erityisesti terveyttä edistävää liikuntaa. Liikuntapalvelujen organisoimisesta ja kehittämisestä kaupungissa vastaa liikuntatoimi yhteistyössä järjestöjen ja yhteisöjen sekä kaupungin eri hallintokuntien kanssa. Pudasjärven liikuntapalveluiden tavoitteena on tarjota kuntalaisille liikuntamahdollisuuksia yhdenvertaisesti niin, ettei sukupuoli, välimatkat, liikuntarajoitteet, talous, koulutustaso, kulttuurierot tai ikä ole esteenä liikuntaan osallistumiseen. Tämä edellyttää sitä, että yhdenvertaisuus otetaan huomioon kaikilla tasoilla: päätöksenteossa, käytännön toiminnassa ja ohjauksessa, tiedotuksessa jne. Liikuntatoimi vastaa erityisryhmien tarpeiden huomioimisesta yhdessä erityisjärjestöjen kanssa. Maahanmuuttajien voidaan joissakin tapauksissa katsoa kuuluvan erityisryhmiin, mikäli esimerkiksi kieli- tai kulttuuriongelmat vaikeuttavat liikuntapalveluiden käyttöä.

3.7. Kansalaisopisto

Pudasjärven kansalaisopiston toiminta on avointa kaikille kuntalaisille. Toimintaa myös suunnitellaan ja toteutetaan niin, että se vastaa parhaalla mahdollisella tavalla kuntalaisten tarpeita ja toiveita. Eri alojen kurseja on suunniteltu myös maahanmuuttotyön näkökulmasta. Maahanmuuttajat kuuluvat erityisryhmiin, joille kansalaisopisto myöntää vuosittain 4000€ opintoteliavustusta käytettäväksi koulutusten kurssimaksuihin.

Lukuvuonna 2013-2014 alkanut maahanmuuttajien kielikoulutus ja alkuvaiheen ohjaus ja neuvonta – kokonaisuus, Suomistartti, on nykyään osa kansalaisopiston vakituista toimintaa. Suomen kielen lisäksi koulutuksessa painotetaan osallisuutta ympäröivään lähiyhteisöön ja sitä kautta koko suomalaiseen yhteiskuntaan. Koulutus on avointa kaikille Pudasjärven alueella asuville maahanmuuttajille, ja siinä painotetaan erityisesti vasta vähän aikaa maassa asuneiden kielen opetusta ja ohjausta.

4. PERHEPALVELUT

Oulunkaaren kuntayhtymä tuottaa perhepalvelut Pudasjärven kaupungille. Sosiaalipalvelut ovat tasavertaisesti kaikkien kotikuntalain mukaisesti kunnassa asuvien käytettävissä ja saatavissa. Sosiaalityössä ammatillisella toiminnalla pyritään yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnin vahvistamiseen sekä sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseen, vähentämiseen ja poistamiseen. Sosiaalityön toimintoina ovat pakolaisten vastaanottojärjestelyt, sosiaalityö, sosiaaliohjaus, asumisen ja tuen järjestelyt, psykososiaalinen tuki sekä kotouttamispalvelut.

Maahanmuuttajien oikeudet kaikkiin etuusmuotoihin ja velvollisuudet palvelujen käyttäjinä ovat samat kuin kenellä tahansa. Taloudellisen tuen tarpeessa olevalla maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumisaikanaan kotoutumistukeen. Oikeus kestää kolme vuotta (kiintiöpakolaisilla neljä vuotta) maahanmuuttajan ensimmäisen kotikunnan väestötietojärjestelmään merkitsemisestä. Tuen maksamisen edellytyksenä on maahanmuuttajalle tehty kotoutumissuunnitelma. Tukea voidaan jatkaa erityisistä syistä, mutta tämä edellyttää sopimusta ELY-keskuksen kanssa.

Tasavertaisen palvelun takaamiseksi asiakastilanteessa käytetään tarvittaessa tulkkia. Asiakkaalla on lain mukainen oikeus tulkkiin kaikissa palveluissa ja palveluilla on lainmukainen velvollisuus tilata tulkkaus asiakkaan tapaamiseen. Tulkkaus on varsinkin alkuvaiheessa tärkeää, jotta asiakkaalle voidaan selvittää hänen etuutensa, oikeutensa ja velvollisuutensa, mutta tulkkausta tulisi käyttää aina, kun asiakkaan suomen kielen taito ei ole täysin sujuva.

Oulunkaaren kuntayhtymän sosiaalitoimiston maahanmuuttajapalvelut palvelevat kiintiöpakolaisina Pudasjärvelle saapuneita henkilöitä, Pudasjärveltä kuntapaikan vastaanottaneita turvapaikanhakijoita sekä paluumuuttajia. Perhepalvelut palvelevat myös vastaanottokeskuksesta itsenäisesti tai avustettuina muuttaneita sekä yksityismajoituksessa asuvia oleskeluluvan saaneita, mikäli he tarvitsevat sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita.

4.1. Vastaanotto

Pakolaisten vastaanoton piiriin kuuluvat kiintiöpakolaiset, turvapaikanhakumenettelyn sekä perheenyhdistämisen prosessin kautta saapuvat maahanmuuttajat. Kuntasijoituksista sovitaan Pohjois-Pohjanmaan Ely-keskuksen kanssa. Pudasjärven kaupunki ja Pohjois-Pohjanmaan Ely-keskus ovat solmineet ensimmäisen vastaanottosopimuksen vuonna 2008 ja sitä on päivitetty vuonna 2012. Tällä hetkellä sopimus on toistaiseksi voimassa ja siinä Pudasjärven kaupunki sitoutuu vastaanottamaan joka toinen vuosi kaksikymmentä kiintiöpakolaista ja heidän lisäksi erikseen sovittavat määrät turvapaikanhaun ja perheenyhdistämisen prosessin kautta tulevia maahanmuuttajia. **Vastaanoton järjestämistä koordinoi Pudasjärven kaupunki.**

4.2. Neuvola- ja kouluterveydenhuolto

Lastenneuvolan tärkein tehtävä on jokaisen lapsen kasvun ja mahdollisimman suotuisan kehityksen, terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen. Määräaikaiseuranta ja erilaiset seulonnat mahdollisten poikkeamien varhainen toteaminen sekä perheiden neuvonta ja tukeminen muodostavat

lastenneuvolatoiminnan tukirangan. Lisäksi vanhempia tuetaan heidän kotikasvatuksessaan. Myös erityisen tuen tarpeessa olevien perheiden varhainen tunnistaminen on tärkeä osa neuvolatyötä.

Neuvolaikäiset maahanmuuttajalapsen siirtyvät lastenneuvolaan maahantulotarkastuksen tai vastaanottokeskuksessa tehdyn tarkastuksen jälkeen. Tarkastukset neuvolassa tehdään niin sanottuina ikäkausitarkastuksina ja ne ovat sisällöltään samanlaisia kaikille lapsille. Lastenneuvolatyön sisältö pohjautuu valtioneuvoston asetukseen neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten suun terveydenhuollosta.

Kaikkien 3-6-vuotiaiden lasten kehitysarvio tehdään Lene-seulalla. Maahanmuuttajalapsille tarvittaessa soveltuvin osin. Ikäkausitarkastuksessa huomioidaan mahdollisen nopeutetun rokotusohjelman tarve tai tarve tehostaa voimassa olevia rokotuksia. Rokotusten tarve ja rokotusten jatko-ohjelma selvitetään yleensä maahantulotarkastuksessa tai vastaanottokeskuksessa tehdyssä tarkastuksessa, josta tiedot siirtyvät lastenneuvolaan. Tarvittaessa sovitaan ylimääräisiä tapaamisia neuvolaan. Ikäkausitarkastuksissa terveystarkastuksen lisäksi annetaan myös terveysneuvontaa huomioiden perheen tarpeet. Tarkastuksissa käytetään aina ammattitulkia.

4.3. Alaikäisen, ilman huoltajaa olevan siirtyminen kuntaan

Vuonna 2017 Pudasjärven kaupungilla on kaksi perheryhmäkotiä. Toinen perheryhmäkoteista on Oulunkaaren kuntayhtymän ylläpitämä ja toinen on Odl:n ylläpitämä yksikkö. Molempien perheryhmäkotien toiminta perustuu Pohjois-Pohjanmaan Ely-keskuksen ja Pudasjärven kaupungin sekä Oulunkaaren kuntayhtymän/Odl:n väliseen sopimukseen. Oulunkaaren perheryhmäkoti aloitti toimintansa vuoden 2010 joulukuussa. Perheryhmäkoti on tarkoitettu yksin alaikäisinä maahan tulleille A-luvan saaneille turvapaikanhakijoille, jotka ovat iältään n. 13–17-vuotiaita. Odl:n perheryhmäkoti aloitti toimintansa 1.9.2016.

Oulunkaaren perheryhmäkoti sijaitsee Postila- nimisessä kiinteistössä Lakarin alueella ja siinä on seitsemän alaikäispaikkaa. Odl:n perheryhmäkoti sijaitsee Kumpula-nimisessä kiinteistössä keskustan välittömässä läheisyydessä. Siinä on myös seitsemän alaikäispaikkaa. Perheryhmäkodit vastaavat alle 18-vuotiaiden hoidosta ja kasvatuksesta ja ne toimivat kodinomaisissa olosuhteissa.

Pudasjärvellä on myös tuettua asumista, jota tällä hetkellä järjestää Oulunkaaren kuntayhtymä. Tuetun asumisen toiminta perustuu Pohjois-Pohjanmaan Ely-keskuksen ja Pudasjärven kaupungin sekä Oulunkaaren kuntayhtymän väliseen sopimukseen. Nuoret ovat iältään 17-21-vuotiaita ja osa heistä on erityisen tuen tarpeessa. Tuetun asumisen paikkaluvuksi on sovittu 10 paikkaa. Tuetun asumisen toiminta on tarkoitettu yksin alaikäisinä maahan tulleille A-luvan saaneille turvapaikanhakijoille. Uuden kotoutumislain mukaan nuorilla on oikeus jälkihuoltoon. Nuoret asuvat itsenäisesti kaupungin tai yksityisen vuokranantajan vuokra-asunnoissa. Syksyllä 2017 myös Odl:n perheryhmäkodin kautta voidaan järjestää tuettua asumista sitä tarvitseville perheryhmäkodista täysi-ikäistyville.

Odl:n perheryhmäkodin toiminta lakkautetaan vuoden 2017 lopussa. Oulunkaaren perheryhmäkodin ja tuetun asumisen toiminta jatkuu sopimuksen mukaan.

4.4. Täysi-ikäisen kuntaan siirtyminen vastaanottokeskuksesta

Aikuiset, turvapaikanhakijoina maahan saapuneet maahanmuuttajat, jotka ovat vastaanottaneet ensimmäisen kuntapaikan Pudasjärveltä, ohjautuvat maahanmuuttajapalveluihin lähtevästä vastaanottokeskuksesta. Maahanmuuttajatyön sosiaalihojaaja auttaa asiakasta asunnon kalustamisessa sekä asumisen ja elämänhallinnan tukitoimista yhteistyössä mm. asuntoneuvojan kanssa.

4.5. Alkukartoitus

Alkukartoituksen käynnistää työ- ja elinkeinotoimisto maahanmuuttajan ollessa 17 vuotta täyttänyt työtön työnhakija. Maahanmuuttajan ollessa pitkäaikaisena toimeentulotukiasiakkaana, alkukartoituksen käynnistää kunta.

Alkukartoitus sisältää alkuhaastattelun, jossa selvitetään maahanmuuttajan yleiset kotoutumisen valmiudet. Niitä ovat esimerkiksi: suomen tai ruotsin kielen taito, luku- ja kirjoitustaito, opiskelutaidot ja – valmiudet, omat työllistymis- ja koulutustoiheet sekä elämäntilanne ja siitä johtuva palvelujen tarve. Tarvittaessa alkuhaastattelun perusteella asiakas ohjataan tarkentaviin toimenpiteisiin, kuten osaamisen kartoitus, luku- ja kirjoitustaidon selvittäminen, opiskelutaitojen selvittäminen ja palvelutarpeiden kartoitus. Alkuhaastattelu tehdään asiakkaan äidinkielellä tai kielellä, jota asiakkaan voidaan todeta ymmärtävän riittävän hyvin.

Alkukartoitus käynnistetään kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai alkukartoitusta koskevasta pyynnöstä. Alkukartoituksen perusteella asiakas voidaan ohjata työmarkkinoille, tarvettaan vastaavaan koulutukseen tai muihin kotoutumista edistäviin toimenpiteisiin ja palveluihin yhteistyössä palvelujen järjestäjän kanssa. Alkukartoituksen perusteella arvioidaan tarvitseeko asiakas kotoutumissuunnitelmaa. Tarvetta arvioitaessa kiinnitetään huomioita siihen, tarvitseeko asiakas kotoutumiskoulutusta, omaehtoista opiskelua tai muita toimenpiteitä kotoutumisen tueksi.

4.6. Kotoutumissuunnitelma

Sosiaalitoimiston työntekijät, yleensä sosiaalihojaajat, osallistuvat asiakkaiden kotoutumissuunnitelmien laadintaan joko työ- ja elinkeinotoimistossa tai sosiaalitoimistossa. Sosiaalitoimistossa laaditaan tarvittaessa perhekohtaisia sekä alaikäiselle yksin ilman huoltajaa Suomeen saapuneelle nuorelle kotoutumissuunnitelmia tai palvelutarpeen arviointeja ja palvelusuunnitelma.

Kotoutumissuunnitelma muodostuu erilaisista kotoutumista tukevista toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja, sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Eri maahanmuuttajien suunnitelmissa painottuvat eri asiat aikaisemmasta koulutuksesta, työkokemuksesta, iästä, terveydentilasta sekä muista henkilökohtaisista olosuhteista johtuen. Suunnitelman tulisi aina sisältää ainakin suomen tai ruotsin kielen opiskelua.

Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma on voimassa korkeintaan vuoden. Sosiaalityön tavoitteena on tukea maahanmuuttajan kotoutumista ja omatoimista selviytymistä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Maahanmuuttajapalvelut tarjoavat asiakkailleen ohjausta, opastusta ja neuvontaa arkipäivän käytännöistä, yhteiskunnan toiminnoista ja

sosiaaliturvasta, jotta maahanmuuttaja-asiakas saisi jo varhaisessa vaiheessa tietoa käytettävistä olevista palveluista.

17 vuotta täyttäneelle työttömälle nuorelle laaditaan kotoutumissuunnitelma yhdessä työ- ja elinkeinotoimiston kanssa. Kotoutumissuunnitelman laatimisessa ovat mukana asiakas, hänen edustaja, maahanmuuttajien perheryhmäkodin ja tuetun asumisen johtaja sekä sosiaalitoimiston ja te-toimiston työntekijä. Kotoutumissuunnitelmaa laadittaessa huomioidaan maahanmuuttajan omat kotoutumista edistävät tavoitteet. Viranomaiset ohjaavat asiakasta hakeutumaan hänen tarpeitaan vastaavaan koulutukseen tai muuhun kotoutumista ja työllistymistä edistävään toimenpiteeseen.

Alaikäisen maahanmuuttajan asioissa sosiaalitoimiston työntekijän yhteistyökumppaneita ovat maahanmuuttajien perheryhmäkoti ja tuetun asumisen yksikkö sekä nuoren edustaja. Nuoren siirtyessä asumaan Pudasjärvelle kuntalaisena, edustaja huolehtii ja allekirjoittaa nuoren puolesta asiakirjoja ja hoitaa hänen kanssaan virastoasioita. Perheryhmäkodin ja tuetun asumisen työntekijät huolehtivat yhteistyössä sosiaalitoimiston työntekijän kanssa nuoren asunnon kalustamisesta sekä asumiseen ja elämänhallintaan liittyvistä tukitoimista. Sosiaalitoimisto laatii yksin saapuneelle alaikäiselle nuorelle kotoutumissuunnitelman.

Aikuiset maahanmuuttajat tarvitsevat usein tukea asumisen järjestämisessä sekä muiden asioiden hoitamisessa. Maahanmuuttajatyön sosiaaliohjaaja huolehtii sosiaalihuoltolain mukaisesta palvelutarpeen arvioinnista ja tarjoaa sosiaalihuoltolain mukaista sosiaaliohjausta. Perheryhmäkodin ja tuetun asumisen ohjaajat auttavat tarvittaessa asioimaan esimerkiksi virastoissa. Tulkausta käytetään palaverissa ja muissa vastaavissa tilanteissa, jotta asiakas ymmärtää häntä koskevat asiat ja jotta asiakas tulee ymmärretyksi häntä koskevissa asioissa.

4.7. Lapsiperheiden sosiaalipalvelut

Maahanmuuttajaperheiden sosiaalipalvelut noudattavat Suomen normaalia käytäntöä. Kaikkien lapsiperheiden palvelut ovat ensisijaisesti sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita. Poikkeuksen muodostavat kiireelliset avun tarpeet, jotka ovat lastensuojelun palveluita. Lapsiperheiden palveluilla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää ja erityistä tukea annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoidossa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muissa sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä.

Yksilö- ja perhekohtaisen tuen toimintoja ovat palvelutarpeen arvio ja asiakassuunnitelman mukainen avohuolto. Lastensuojelulain mukaisia palveluita ovat kiireellinen sijoitus, sijaishuolto ja jälkihuolto. Jälkihuolto-oikeus on 21 vuoteen asti.

Sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto (huoli-ilmoitus) lasta koskien tapahtuu yleensä yhdessä vanhempien kanssa. Jos vanhemmat eivät suostu yhdessä tehtävään ilmoitukseen, ilmoitus tehdään lastensuojelun puolelle.

Lastensuojelulain mukaan lastensuojelun asiakkuus ei ala vielä lastensuojelun tarpeen selvittämisestä, vaan mahdollisesta lastensuojelun asiakkuudesta tehdään erillinen päätös palvelutarpeen arvion jälkeen. Palvelutarpeen arvion tekee lastensuojelun sosiaalityöntekijä työparinsa kanssa. Palvelutarpeen arvion perusteella arvioidaan lastensuojelun ja tukitoimien tarve.

Lasta ja perhettä voidaan tukea myös normaalien palvelujen kautta. Kieli- ja kulttuurierot tuovat haasteita kaikkiin palveluihin, myös sosiaalipalveluihin ja lastensuojelutyöhön. Lasten kasvatuskäytännöt voivat poiketa huomattavasti siitä, mikä Suomessa on hyväksyttyä ja sallittua.

4.8. Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttava työtoiminta on tarkoitettu pitkään työttöminä olleille henkilöille työllistymismahdollisuuksien ja elämänhallinnan parantamiseksi. Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen perustuu aktiivointisuunnitelmaan, jonka TE-toimiston ja kunnan sosiaalitoimen viranomainen laativat yhteistyössä asiakkaan kanssa.

Kuntouttavasta työtoiminnasta säädetään kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001). Tätä lakia ei sovelleta henkilöön, jolla on kotoutumisen edistämisestä annetun lain ([1386/2010](#)) mukaisesti oikeus kotoutumissuunnitelmaan. Laskettaessa 1 ja 2 momentin mukaisia määräaikoja otetaan kuitenkin työttömyyden perusteella kotoutumistukena maksettu työmarkkinatuki ja toimeentulotuki huomioon. ([30.12.2010/1389](#))

Kuntouttava työtoiminta on toimintakykyä ja osaamista vastaavaa tekemistä vaihtoehtona työttömyydelle. Kuntouttava työtoimintaa järjestetään yksilöllisen tarpeen mukaan 4 - 8 tuntia päivässä, 1 - 4 päivänä viikossa, 3 - 24 kuukauden ajan. Kuntouttavaa työtoimintaa voidaan järjestää kuntien, kuntayhtymien, säätiöiden, yhdistysten, valtion virastojen sekä seurakuntien toimintojen yhteyteen.

5. TERVEYSPALVELUT

Kansanterveyslain mukaan kunnan tulee järjestää asukkaidensa terveydenhuolto kuten terveysneuvonta, sairaanhoito, lääkinnällinen kuntoutus sekä hammashuolto. Terveydenhuolto on osa kunnan peruspalvelujärjestelmää. Oulunkaaren kuntayhtymä tuottaa terveyspalvelut Pudasjärven kaupungille.

Maahanmuuttajat saavat tarvitsemansa terveyspalvelut samoilla periaatteilla kuin muutkin kuntalaiset. Tarpeen mukaan heidät huomioidaan myös erityisryhmänä.

6. TYÖLLISYYS

6.1. Pudasjärven kaupungin työllistymispalvelut ja työllistymisyksikkö

Työllistymispalveluiden tehtävänä on koordinoida ja tukea vaikeasti työllistyvien työttömien, myös maahanmuuttajien, työllistymistä tai kuntoutumista kohti työelämää tarjoamalla asiakaslähtöisiä

työllisyyspalveluita ja henkilökohtaista tukea ja ohjausta. Työllistymispalveluiden toimintaan kuuluvat mm. palkkatukityöllistäminen, Karhupajan työpajatoiminta, etsivä nuorisotyö, työllistämishankkeet, koululaisten kesätyöllistäminen ja yhdistysten työllistämisen tukeminen.

Osana työllistämisen tukea kaupungin työllistymispalvelut voivat tarjota pitkään työttömänä olleille työnhakijoille asiakkaan ja työnantajan tarpeen mukaisia lyhytkoulutuksia ja työhönvalmennusryhmään osallistumista. Työllistymispalvelut etsivät ja välittävät sopivia palkkatukityöpaikkoja kaupungin, Oulunkaaren ky:n, työllistävien yhdistysten ja yritysten sisältä. Työllistymispalvelut kehittävät myös yhteistyötä oppilaitosten kanssa tavoitteena asiakaslähtöiset, vaihtoehtoiset koulutuspolut myös maahanmuuttajataustaisille asiakkaille. Työllistymisyksikkö tukee pitkään työttömänä olleiden, palkkatukeen oikeutettujen pitkäaikaistyöttömien työllistämistä yhdistystyönantajille maksettavalla, kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti jaettavalla kaupunkilisällä.

6.2. Unelmatehas

Unelmatehas on yhteisö, joka on tarkoitettu yrittäjiksi aikoville, työtä ja toimintaa etsiville, opiskelijoille, sekä uusille ja vanhoille pudasjärveläisille. Unelmatehtaalla kaikki pudasjärviset voivat tavoitella unelmiaan, hautoa ideoistaan liiketoimintaa, löytää uutta suuntaa ja vahvistusta uralleen. Unelmatehas tarjoaa aktiiviselle kaupunkilaiselle mahdollisuuden ja tukea tulevaisuuteen. Yhteinen nimittäjä toiminnalle on työ. Unelmatehas kokoaa kaupungin, kolmannen sektorin ja yritysten palveluja saman katon alle asukasta varten. Unelmatehas myös kouluttaa ja työllistää sekä opettaa uusia taitoja. Se auttaa käynnistämään yritystoimintaa tai tekemään töitä osuuskunnan kautta. Unelmatehtaalla voi jakaa ajatuksia ja keksii uusia mahdollisuuksia toimia. Muualta Pudasjärvelle muuttaneet pääsevät mukaan helposti paitsi toimintaan, mutta myös uuden kotipaikan porukkaan.

Kokoamalla toiminta yhteisiin puitteisiin vältetään päällekkäisyydet ja varmistetaan eri toimijoiden yhteistyö. Yhteisössä ovat toistaiseksi eri tavoin mukana 4H, Työpetari, Unelmatehas Oy, Kööki, Karhupaja sekä kaupungin kehittämistoiminta ja kehittämishankkeet. Lisäksi yhteisöön ollaan perustamassa osuuskuntaa.

6.3. Nuorten työpaja (Karhupaja)

Karhupajan tarjoaman työpajatoiminnan keskeisenä tehtävänä on tukea erityisesti nuorten työttömien, myös maahanmuuttajanuorten elämäntaitoja, sosiaalista vahvistamista ja omatahtista yhteisöllistä kasvua sekä tekemällä oppimista. Paja tarjoaa valmentautujalle mahdollisuuden hyvin ohjattuun ja tuettuun työntekoon pajalla, räätälöityyn koulutuspolkuun, opintojen loppuun saattamiseen tai avoimille työmarkkinoille työllistymiseen. Karhupaja tarjoaa asiakaslähtöisiä ja mahdollisimman oikea-aikaisia valmentavia, vahvistavia ja työllistymistä tukevia palveluja myös aikuisille ammattitutkinnon suorittaneille tai sitä vailla oleville työttömille työnhakijoille.

6.4. Etsivät nuorisotyöntekijät

Etsivät tavoittavat erilaisissa haastavissa elämäntilanteissa olevia nuoria, tarvittaessa myös maahanmuuttajia. Armeijan tai koulun keskeyttäminen, työttömyys sekä elämänhallinnan eri osa-alueiden ongelmat työllistävät etsiviä. Nuoria ohjataan pääsemään heidän tarvitsemiensa palveluiden piiriin. Nuorille etsitään yhdessä mielekästä tekemistä, koulutusta tai työkokeilupajakoja. Lisäksi etsivät työntekijät ohjaavat nuoria hyvän elämänrytmin ja elämän sisällön löytymisessä.

6.5. Koululaisten ja nuorten kesätyöllistäminen

Työllistämisyksikkö yhdessä Pudasjärven 4h yhdistyksen kanssa hoitaa kesäisin nuorten ja koululaisten kesätyöllistämisen teemalla ”tutustu työelämään ja tienaa”. Kesätyökampanjan työpaikat voivat löytyä yksityisiltä, kaupungin tai Oulunkaaren ky:n yksiköistä, yrityksistä tai yhdistyksistä. Näitä kesätyöpaikkoja tarjotaan kaikille 15-18 vuotiaille, Pudasjärvellä kirjoilla oleville nuorille.

Työllistymispalveluiden asiakkaan kanssa suunnittelema valmennusjakso esim. Karhupajalla tai kaupungin yksiköissä ja sen jälkeen työvalmiuksia ja –taitoja vahvistava työllistymisjakso oikeassa työympäristössä palkkatuella tuettuna tukee parhaimmillaan myös maahanmuuttaja- asiakkaan myöhempää työllistymistä ilman palkkatukea vapaille työmarkkinoille, esim. yrityksiin.

7. VIRANOMAISYHTEISTYÖ

7.1. Maistraatti

Suomessa asuvista henkilöistä merkitään perustiedot väestötietojärjestelmään. Rekisteröitäviä tietoja ovat mm. nimi, syntymäaika, kansalaisuus, perhesuhdetiedot ja osoite.

Vakinaisesti Suomeen muuttaville henkilöille rekisteröidään kotikunta ja he saavat suomalaisen henkilötunnuksen. Oleskeluluvan on oltava voimassa vähintään vuoden.

Pohjoismaiden kansalaiset eivät tarvitse oleskelulupaa.

EU-kansalaisen, joka aikoo jäädä Suomeen yli kolmeksi kuukaudeksi, on rekisteröitävä oleskelunsa maahanmuuttovirastolla ennen rekisteröitymistään maistraattiin.

Ulkomaalaisen on lain mukaan ilmoitettava rekisteriin samat tiedot kuin Suomen kansalaisenkin, jos oleskelu Suomessa kestää vähintään vuoden. Rekisteröinti tapahtuu Oulun maistraatissa. Suurien ryhmien saapuessa kerralla Pudasjärvelle maistraatista tulee henkilö paikkakunnalle suorittamaan rekisteröinnin. Rekisteritietoja käytetään mm. vaalien järjestämisessä, verotuksessa, terveydenhuollossa, oikeushallinnossa ja tilastoinnissa.

Rekisteröityäkseen henkilön on henkilökohtaisesti käytävä asuinpaikkansa maistraatissa. Mukana oltava passi sekä voimassa oleva oleskelulupa. Muita rekisteröinnissä tarvittavia asiakirjoja ovat mahdolliset avioliittotodistukset, ero- ja kuolintodistukset ja lasten syntymätodistukset.

Rekisteröityvän henkilön tulee täyttää ja henkilökohtaisesti allekirjoittaa maistraatissa ulkomaalaisen rekisteröinti-ilmoituslomake sekä muuttoilmoitus väestötietojärjestelmään.

7.2. Poliisi

Poliisilain mukaan poliisin on toimittava asiallisesti ja puolueettomasti sekä sovinnollisuutta edistäen. Poliisin tulee ensisijassa neuvoin, kehotuksin ja käskyin pyrkiä ylläpitämään yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Poliisi ei saa puuttua kenenkään oikeuksiin enempää kuin poliisin tehtävän suorittamiseksi on tarpeen. Poliisin työ on myös yhteiselon turvaamista ja yksilöiden oikeuksien kunnioittamista.

7.3. Maahanmuuttovirasto

Maahanmuuttovirasto hoitaa oleskeluoikeuden rekisteröinti-, oleskelulupa- sekä kansalaisuusasiat. EU:n ulkopuolelta tulevat maahanmuuttajat tarvitsevat oleskeluluvan. EU:n kansalaisten täytyy tehdä oleskeluoikeuden rekisteröintihakemus maahanmuuttovirastolle, mikäli he oleskelevat maassa yli kolme kuukautta. Ensimmäinen oleskelulupa haetaan yleensä jo ennen Suomeen muuttoa.

7.4. Kansaneläkelaitos, KELA

Kansaneläkelaitos (Kela) hoitaa Suomessa asuvien sosiaaliturvaa eri elämäntilanteissa. Suomen sosiaaliturvajärjestelmä perustuu maassa asumiseen. Joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta kaikilla Suomessa vakinaisesti asuvilla on oikeus Kelan myöntämiin sosiaaliturvaetuuksiin. 1.1.2017 alkaen perustoimeentulotukiasiat käsitellään Kelassa. Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen hakemukset käsittelee kunta.

Kun maahanmuuttaja on saanut henkilötunnuksen, hänen täytyy käydä Kansaneläkelaitoksella ja tarkistaa, onko hän oikeutettu Suomen sosiaaliturvaan. Jos maahanmuuttaja on oikeutettu Suomen sosiaaliturvaan, Kela lähettää henkilölle kotiin sairausvakuutus kortin, eli Kela-kortin. Jokainen Suomessa pysyvästi asuva saa sen ilmaiseksi. Kela-korttia tarvitaan mm. terveyskeskuksessa, sairaalassa, apteekissa, lääkärissä ja hammaslääkärissä.

Lisätietoja Kelan palveluista löytyy osoitteesta www.kela.fi.

7.5. Työ- ja elinkeinotoimisto, TE-toimisto

Laki kotoutumisen edistämisestä astui voimaan 1.9.2011. Lain piirissä on kaikki Suomeen muuttaneet ulkomaalaiset. Tavoitteena on tukea maahanmuuttajien aktiivista osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa sekä edistää heidän kotoutumistaan.

Kotoutumisen edistämisen tarkoitus on tarjota maahanmuuttajalle mahdollisimman pian maahantulon jälkeen mahdollisuus hankkia suomalaisen yhteiskunnan aktiivisen ja tasavertaisen jäsenen tarvitsemat valmiudet.

Kotoutumisen tärkeimmät edellytykset ovat kielitaito ja työllistyminen. Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto tarjoaa palveluja uusille ja kotoutumisen piirissä oleville maahanmuuttaja-asiakkaille, jotka ovat työikäisiä (17-65-vuotias), työnhakijaksi rekisteröityneitä ja joilla on voimassa oleva palveluihin oikeuttava työ- ja oleskelulupa.

TE-toimisto järjestää alkukartoituksen työttömäksi työnhakijaksi rekisteröityneelle maahanmuuttajalle kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai alkukartoitusta koskevasta pyynnöstä. Alkukartoitus sisältää haastattelun, osaamiskartoituksen ja mahdollisuuksien mukaan kielitaidon arvioinnin.

Kotoutumislain mukaisen kotoutumissuunnitelman laatiminen käynnistetään kahden viikon kuluttua alkukartoituksesta, mutta viimeistään kolmen vuoden kuluttua oleskeluluvan myöntämisestä ja se laaditaan enintään yhden vuoden ajaksi. Kotoutumissuunnitelma-aika voi kestää maksimissaan kolme vuotta ja

erityisistä syistä sitä voidaan jatkaa kaksi vuotta. Kotoutumissuunnitelman laatii yhdessä asiakkaan kanssa joko Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston Pudasjärven toimipisteen asiantuntija tai videoyhteyksien avulla Oulun toimipisteen asiantuntija.

Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Mikäli asiakas on myös kaupungin sosiaalitoimen asiakas, laaditaan kotoutumissuunnitelma yhteistyössä kaupungin sosiaali- ja terveystoimen kanssa.

TE-toimisto ohjaa maahanmuuttaja-asiakkaat opetushallituksen suositusten mukaiseen kielikoulutukseen. Tavoitteena on, että maahanmuuttaja pääsisi soveltuvaan suomen kielen koulutukseen mahdollisimman pian kotoutumissuunnitelman laatimisen jälkeen. Maahanmuuttajalla on mahdollisuus opiskella joko työvoimapolitiittisissa kielikoulutuksissa tai omaehtoisella kotoutumistuella muun muassa kansalaisopiston toteuttamassa Suomistartti-koulutuksessa, peruskoulu-, lukio- tai ammatillisissa opinnoissa.

Kielikoulutusten nivelvaiheissa voidaan järjestää työkokeilua, palkkatukityötä tai muita työvoimapalveluja (kielen alkutestausta, osaamiskartoituksia, työnhakuvalmennusta, uravalmennusta ja työhönvalmennusta) tarpeen mukaan. Tarjolla on myös yrittäjyysneuvontaa ja starttirahaa yrityksen perustamiseen. Uuden TE-palvelu-uudistuksen mukaan maahanmuuttaja-asiakkaat samoin kuin muut työnhakija-asiakkaat ohjataan oman palvelulinjan mukaisiin palveluihin.

8. YHTEISTYÖ KOLMANNEN SEKTORIN KANSSA

Maahanmuuttotyössä ovat mukana useat alueella toimivat kolmannen sektorin toimijat; esimerkiksi SPR, 4H, Maa- ja kotitalousnaiset, Martat, Hilimat, Maaseudun Sivistysliitto, Luetaan yhdessä- ryhmä, urheiluseurat, seurakunnat ja kyläyhdistykset. Kolmannen sektorin toimijoilla on mahdollisuus hakea kaupungilta vastikkeellista tukea omaan toimintaansa, jos se tukee kotoutumista ja suomen kielen oppimista sekä edistää ja luo hyviä etnisiä suhteita.

Maahanmuuttoon liittyvää käsitteistöä

Maahanmuuttaja

Maasta toiseen muuttava henkilö.

Yleiskäsite, joka koskee kaikkia eri perustein muuttavia henkilöitä.

Ulkomaalainen

Henkilö joka ei ole Suomen kansalainen.

Siirtolainen

Henkilö, joka muuttaa maasta toiseen rakentaakseen siellä itselleen uuden elämän.

Maastamuuttaja tai maahanmuuttaja.

Turvapaikanhakija

Henkilö, joka pyytää suojaa ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta.

Saa pakolaisaseman, jos hänelle myönnetään turvapaikka. Turvapaikanhakija ei siis vielä ole pakolainen. Turvapaikkamenettelyn yhteydessä tutkitaan ja ratkaistaan myös, voiko oleskeluluvan saada jollain muulla perusteella.

Pakolainen

Henkilö, jolle on myönnetty kansainvälistä suojelua kotimaansa ulkopuolella. Pakolainen oleskelee kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa ulkopuolella siitä syystä, että hänellä on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa siellä vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta.

Kiintiöpakolainen

Henkilö, jonka pakolaisaseman YK:n pakolaisjärjestö UNHCR on vahvistanut ja joka uudelleen sijoitetaan Suomeen. Eduskunta päättää vuosittain pakolaiskiintiön suuruuden ja valtioneuvosto päättää kiintiön kohdentamisesta. Suomen kiintiö on vuodesta 2001 lähtien ollut 750 henkeä vuodessa.

Kotouttamisohjelman päivittämiseen ovat osallistuneet kaikki maahanmuuttotyön verkoston toimintaan ja tapaamisiin osallistuneet toimijat.

Kiintiöpakolaisten vastaanotto

TOIMENPITEET ENNEN PAKOLAISTEN TULOJA

Mitä tehdään?	Milloin tehdään?	Kuka tekee?Miten järjestetään?
Asuntojen varaaminen	Kun kaupunki ja Ely-keskus ovat sopineet pakolaisten valinnoista	Pakolaistyön sosiaaliohjaaja tekee asuntohakemukset asukkaiden puolesta ennen heidän saapumistaan. Asuntotoimistosta varataan/laitetaan hakuun sopivat asunnot.
Asuntojen kalustaminen (sängyt, peitot, tyyntyt yms.). Tarvittaessa järjestetään vaate-/huonekalukeräyksiä	Ennen kuin pakolaiset saapuvat	Sosiaalitoimistosta tehdään maksusitoumukset sänkyihin ja/tai petivaatteisiin. Kaupunki kalustaa asunnot. Keräyksissä voi käyttää apuna esim. yhdistyksiä (MLL, SPR, Maa- ja kotitalousnaiset).
Ilmoitetaan lasten lukumäärät päiväkotiin ja kouluun	Ennen kuin pakolaiset saapuvat	Monikulttuurisuus työn koordinaattori ilmoittaa alustavat määrät ja ikätiedot. Sosiaaliohjaaja tekee päivähoitohakemukset ja ilmoittaa tarvittavat tiedot päiväkotiin ja kouluun.
Infokuvien teko asuntoon (wc, suihku, kylmä/kuuma vesi jne.)	Ennen kuin pakolaiset saapuvat	Asumisneuvoja ja monikulttuurisuus työn koordinaattori tekevät asuntoon infokuvat (voi hyödyntää myös valmista materiaalia).
Infotilaisuudet esim. ambulanssi /poliisi /kuntalaiset	Ennen kuin pakolaiset saapuvat	Koordinaattori järjestää infotilaisuudet esim. tulevien pakolaisten määrästä, kulttuurista ja taustasta.
Ystäväperheiden etsiminen/ohjaaminen	Ennen kuin pakolaiset saapuvat	SPR ja koordinaattori yhdessä.
Tehdään ilmoitus rajavartiostolle maahan saapuvista henkilöistä.	Pakolaisten saapumispäivämäärän ja lentoaikataulun ollessa tiedossa.	Sosiaaliohjaaja tai koordinaattori tekee ilmoituksen.
Varataan tarvittaessa linja-auto pakolaisten hakuun.	Pakolaisten saapumispäivämäärän ja lentoaikataulun ollessa tiedossa.	Sosiaaliohjaaja tai koordinaattori tekee varauksen.
Varataan ajat maistraattiin ja terveystarkastuksiin (laboratorio, röntgen, lääkärintarkastukset)	Pakolaisten saapumispäivämäärän ja lentoaikataulun ollessa tiedossa.	Sosiaaliohjaaja tekee varaukset.

Varataan tulkit lentokentälle, maistraattiin ja terveystarkastuksiin.	Pakolaisten saapumispäivämäärän ja lentoaikataulun ollessa tiedossa.	Sosiaaliohjaaja tekee varaukset.
Viedään vähän ruokaa asuntoihin.	Pakolaisten saapumispäivämäärän ja lentoaikataulun ollessa tiedossa.	Sosiaalitoimistosta tehdään jokaiselle perheelle kauppaan maksusitoumukset ruokaa varten ensimmäiselle illalle ja seuraavalle aamulle.

ENSIMMÄISET TOIMENPITEET PAKOLAISTEN SAAVUTTUA / 1. VIIKKO

Mitä tehdään?	Milloin tehdään?	Kuka tekee? Miten järjestetään?
Pakolaiset haetaan lentokentältä (autoon mukaan lämpimiä vaatteita ja vähän ruokaa). Avainten jakaminen ja koteihin vieminen.	Heti	Vastaanottoon varataan asumisneuvoja, terveydenhoitaja, perhetyöntekijä ja tulkki (lentokentällä ohjaus ja linja-autoon saattaminen). Asumisneuvoja käy jokaisen kotona saapumispäivänä ohjaamassa (esim. wc, sänky, jääkaappi, valokatkaisin - ystäväperheitä ohjeistetaan etukäteen miten toimia).
Asumisinfo	1 päivä saapumisesta	Sosiaaliohjaajat yhdessä asumisneuvojan kanssa pitävät asumiseen liittyvä infon joko jokaiselle erikseen asuntokohtaisesti tai kaikille kerralla.
Nostetaan pankista rahaa ja käydään ruokakaupassa.	1 päivä saapumisesta	Sosiaaliohjaaja hakee Kelalta etukäteen perustoimeentulotuen. Asioinneissa apuna sosiaaliohjaaja tai perhetyöntekijä, jotta rahaa saadaan nostaa heti pankista ja saadaan ostaa ruokaa kaupasta.
Maistraatissa käynnit.	1-2 päivää saapumisesta	Sosiaaliohjaaja varaa kaikille ajat ja tulkit, ulkomaalaisen rekisteröintilomakkeet on esitetyt → maistraatin työntekijän kanssa joko Pudasjärvellä tai Oulun maistraatissa lomakkeen tarkistus ja allekirjoitus. Sosiaalitoimistoon kopiot

		jokaisen henkilöllisyystodistuksesta.
Toimeentulotukihakemuksen täyttö ja tarvittaessa päivähoitohakemuksen täyttö.	1-2 päivää saapumisesta	Sosiaaliohjaaja
Lasten ilmoittaminen ala- ja yläkouluhin	1-2 päivää saapumisesta	Monikulttuurisen työn koordinaattori.
Ohjaus tarvittaessa kotona/virastoissa/kaupassa jne.	2-3 päivää saapumisesta – jatkuu koko kotoutumisajan.	Sosiaaliohjaaja, pakolaistyöntekijät ja perhetyöntekijät antavat ohjausta. Lisäksi asumisneuvoja ohjeistaa asuntotoimistossa.
Erilaiset infotilaisuudet (esim. asuminen, raha/oma talous ja viranomaisasiointi)	2-3 päivää saapumisesta – jatkuu koko ensimmäisen vuoden.	Moniammatillisena yhteistyönä osana Suomistarttia tai kotokoulutusta.
Asuntotoimistossa käynti → asiakkaat kuittaavat asuntonsa avaimet itselleen.	3-4 päivää saapumisesta	Aluksi pakolaistyöntekijät ovat kuitanneet asuntojen avaimet, joten nyt vuokrasopimusten haltijat käyvät kuittaamassa avaimet itselleen.
Terveystarkastukset	Noin 1 viikko saapumisesta	Terveystarkastukset aloitetaan heti kun mahdollista. Kun terveystarkastukset on tehty voivat ala- ja yläkouluikäiset lapset mennä kouluhin ja yli 17-vuotiaat aloittaa Suomistartissa tai koto-koulutuksessa (tarkastuksiin ja niiden tuloksiin voi kulua aikaa 1-2 kuukautta).

TOIMENPITEET PAKOLAISTEN SAAVUTTUA / 1-6 KUUKAUTTA

Mitä tehdään?	Milloin tehdään?	Kuka tekee?Miten järjestetään?
Hakemukset (sosiaaliturva, sairausvakuutus, asumistuki, tarvittaessa esim. lapsilisä, kotihoidontuki jne.)	2-4 viikkoa saapumisesta (heti kunhan henkilötunnukset tulleet maistraatista)	Sosiaaliohjaaja auttaa asiakkaita tarvittavien Kela-hakemuksien täyttämässä ja toimittamisessa.
Alkukartoitusten laadinta	2-4 viikkoa saapumisesta	Sosiaaliohjaaja tekee perheelle alkukartoitukset.
Päiväkotiin ja kouluun tutustuminen	4-6 viikkoa saapumisesta	Sosiaaliohjaaja sopii päiväkodin ja koulun kanssa tutustumisajat ja on mukana tapaamisessa.
Työ- ja elinkeinotoimistossa kotoutumissuunnitelmien laadinta kaikille yli 17-vuotiaille.	1-3 kuukautta saapumisesta	Työvoimaviranomainen laatii kotoutumissuunnitelman, jossa sovitaan tulevasta kotoutumiskoulutuksesta.

		Asiakas alkaa saada kotoutumistukea.
Passi- ja oleskelulupakortti-hakemus	2-4 kuukautta saapumisesta	Poliisin lupakanslia. (Passihakemus on hyvä laittaa vireille heti kun mahdollista. Passin saamiseen voi mennä jopa 6 kuukautta.)
Pankkitilin avaaminen	n.6-9 kuukautta saapumisesta	Pankki. (Pankkitilin saa avattua vasta, kun asiakkaalla on muukalaispassi tai pakolaisen matkustusasiakirja.

PUDASJÄRVI
sininen ajatus - vihreä elämys